

RESULTATEN ENQUÊTE SONDERING GEMEENTEN

OVER DE AANBEVELINGEN IN

RAPPORTAGE

EVALUATIE VORM

1. INLEIDING

In deze notitie wordt een korte samenvatting gegeven van de resultaten van de sondering onder de gemeenten over de evaluatie van VORM. Ervaringen met andere beleidsinstrumenten zijn niet gevraagd. Aan de hand van deze eerste sondering worden vervolgacties op maat ondernomen richting gemeenten.

In de volgende paragraaf wordt ingegaan op de respons, in de derde paragraaf treft u een korte samenvatting aan van de resultaten. Vervolgens worden in paragraaf 4 conclusies en aandachtspunten gepresenteerd. In de laatste paragraaf wordt aangegeven, hoe we als Provincie, met deze aandachtspunten omgaan.

In de bijlage wordt – per vraag – een kwantitatief overzicht geboden van de antwoorden van de gemeenten.

We hebben de sondering van de gemeenten uitgevoerd om te achterhalen, hoe de gemeenten het instrument VORM waarderen en of ze er in de praktijk mee kunnen werken. De verkregen informatie gebruiken we – naast de vervolgacties op maat die we inzetten naar de gemeenten – bij de verdere ontwikkeling van het integrale kwaliteitsmenu. Daarin brengen we VORM, BOM+, Ruimte voor Ruimte Noord- en Midden-Limburg, Ruimte voor Ruimte Zuid-Limburg, Rood voor Groen, Verplaatsingsregeling (IV-)bedrijven, Kwaliteit in Recreatie en Toerisme, Ontgrondingenbeleid en Glastuinbouwbeleid bij elkaar. Zodra de concept opzet van het nieuwe kwaliteitsmenu gereed is, zal deze voorgelegd worden aan de SCFD.

2. RESPONS

Bijna driekwart (29 van de 40 Limburgse gemeenten / 73%) heeft de vragenlijst geretourneerd. De vragenlijst is in twee keer verspreid, de eerste keer onder een selectie van een tiental gemeenten die al ervaring hebben met het VORM-instrumentarium, de tweede keer onder de overige 30 gemeenten.

Om de gemeenten te bewegen om de vragenlijst in te vullen is twee keer een rappelling naar de gemeenten gedaan, met het vriendelijke doch dringende verzoek om de vragenlijsten in te vullen. Een complicerende factor daarbij is ongetwijfeld geweest, dat we gevraagd hebben of de antwoorden ook bestuurlijk gedragen worden. Dit heeft bij een aantal gemeenten geleid tot vertraging bij de invulling.

De respons is het grootst in Noord/Midden-Limburg en bij de gemeenten buiten de grens stedelijke dynamiek. Met name de gemeenten in Parkstad Limburg, die binnen de grens stedelijke dynamiek vallen, hebben niet gereageerd. Voor hen geldt het Provinciale Contourenbeleid / VORM immers niet, hetgeen niet wegneemt dat zij het instrumentarium wel kunnen gebruiken.

Van alle 40 Limburgse gemeenten zijn inmiddels 30 gemeenten een VORM-procedure gestart en sommigen hebben de procedure helemaal doorlopen. De respons bij de groep gemeenten, die op enigerlei wijze al gewerkt hebben met VORM is 84%. Bij de gemeenten die nog niet met VORM te maken hebben gehad is de respons 40%.

Waar in het vervolg van deze notitie percentages gebruikt worden, gaat het om percentages van die gemeenten die gereageerd hebben. Als er bijvoorbeeld staat dat 3/4^e deel van de gemeenten

positief is, gaat het om 3/4^e deel van 73% van de gemeenten; hoeveel van de 27% andere gemeenten positief is, is niet bekend.

3. KORTE SAMENVATTING VAN DE SONDERING VAN DE GEMEENTEN

1. Driekwart van de gemeenten onderschrijft de (dubbele) doelstelling van VORM om rode ontwikkelingen te concentreren binnen de contour en gewenste rode ontwikkelingen buiten de contour alleen mogelijk te maken onder voorwaarde van kwaliteitsverbetering ter plekke en in de omgeving.
2. 65% Van de gemeenten vindt het terecht dat in het afwegingskader van VORM onderscheid wordt gemaakt tussen Noord en Zuid. In Zuid-Limburg vinden gemeenten dit onderscheid iets vaker terecht dan in Noord- en Midden-Limburg.
3. Bijna 60% van de gemeenten vindt een verdere gebiedsdifferentiatie (verder gaand dan een indeling in Noord en Zuid) niet wenselijk.
4. Ongeveer de helft van de gemeenten (14 van de 29) zeggen, dat hun gemeentelijk ruimtelijk beleid (nog) geen duidelijke invloed heeft ondergaan door het contourenbeleid. Dat komt bijvoorbeeld, omdat men de verplichting heeft om eerst RvR-woningen te realiseren, of omdat men de rode ontwikkelingen kan realiseren binnen het stedelijke gebied, waar geen contourenbeleid van toepassing is.
5. Het contourenbeleid sluit in driekwart van de gemeenten wel aan bij de ruimtelijke visie van de gemeenten.
6. In een kwart van de gemeenten zijn er als gevolg van het contourenbeleid reeds aanpassingen verricht aan bestemmingsplannen buitengebied. Meestal gaat het dan om een enkel geval of om een partiële herziening van een bestemmingsplan en zijn nog niet alle bestemmingsplannen aangepast. Driekwart van de gemeenten zegt de bestemmingsplannen nog te moeten aanpassen dan wel daarmee bezig te zijn.
7. Bijna alle gemeenten (26 van de 29) onderschrijven dat de POG weliswaar een passend doel is voor de tegenprestaties, maar ze vinden tevens dat de bestemming van de tegenprestaties op een breder vak ingezet moet kunnen worden. M.a.w. alleen de POG is een te smalle bestemming van de tegenprestaties.
8. Ruim 60% van de gemeenten (18 van de 29) staat positief ten opzichte van het idee bedrijfsverplaatsingen (van overlast veroorzakende bedrijven) te regelen op VORM-achtige wijze.
9. 55% Van de gemeenten heeft geen ervaring met de kwaliteitscommissie. Van degenen die wel ervaring hebben is overwegend positief: 9 positief, 1 negatief en 3 zowel positief als negatief, afhankelijk van de casus waarover de commissie oordeelde.
10. Bijna tweederde van de gemeenten (18 van de 29) staat positief ten opzichte van het traject om – parallel aan de invoering van de WRO – de verantwoordelijkheid voor het Limburgse kwaliteitsmenu bij de gemeenten te leggen.
Zes gemeenten staan hier negatief tegenover en eveneens 6 gemeenten neutraal.
11. Ook weer tweederde deel van de gemeenten (19 van de 29) staat positief t.o.v. de voorgestelde aanpak waarbij door de Provincie een kadernota wordt opgesteld, aan de hand waarvan de gemeenten goed uitvoering kunnen geven aan toekomstige taken op het terrein van kwaliteitsverbetering.

4. CONCLUSIES, AANBEVELINGEN EN AANDACHTSPUNTEN

In de praktijk is het gebruik van het instrumentarium nog niet erg omvangrijk, omdat veel Noord/Midden-Limburgse gemeenten eerst aan hun verplichtingen in het kader van Ruimte voor Ruimte moeten voldoen, voordat zij VORM kunnen inzetten, en omdat in Zuid-Limburg de mogelijkheden tot inzet van het instrumentarium minder groot zijn vanwege de status van Nationaal Landschap, hetgeen beperkingen met zich meebrengt en restricties oplegt aan rode ontwikkelingen.

Toch heeft de inventarisatie, samen met de contacten van de Provincie met de gemeenten, een beeld opgeleverd van de huidige stand van zaken. Op basis daarvan worden een aantal aanbevelingen gedaan voor verbeteringsmogelijkheden.

4.1. Draagvlak Contourenbeleid

Uit de cijfers komt als algemeen beeld naar voren dat het Contourenbeleid / VORM inmiddels een behoorlijk breed draagvlak heeft onder de gemeenten en dat het aansluit bij de ruimtelijke visie van de gemeenten. De meerderheid van de gemeenten onderschrijft de doelstellingen van het Contourenbeleid en is positief over de mogelijkheden van het instrumentarium.

Aanbeveling 1: Het ingezette beleid – om het ontwikkelingsinstrumentarium onder te brengen in een kwaliteitsmenu – dient verder te worden voortgezet en ontwikkeld.

4.2. Verschillen tussen gemeenten

Hoewel het algemene, kwantitatieve, beeld vrij homogeen is, komt uit de toelichting op de antwoorden van de vragen naar voren dat gemeenten heel verschillend staan tegenover het contourenbeleid en de mogelijkheden om het beleid in te zetten. Gemeenten zijn in verschillende fasen van implementatie van het beleid en ze hebben verschillende ideeën hoe ze het beleid willen hanteren en welke reikwijdte ze eraan willen geven.

Aanbeveling 2: Bij de verdere uitwerking van het contourenbeleid / kwaliteitsinstrumentarium moet rekening worden gehouden met de verschillende standpunten en posities van de gemeenten.

4.3. Gebiedsdifferentiatie

De gebiedsdifferentiatie, die in het contourenbeleid is opgenomen, waarbij er meer mogelijkheden zijn voor rode ontwikkelingen in Noord/Midden- dan in Zuid-Limburg, wordt in de meeste gevallen onderschreven. Het Zuid-Limburgse landschap is immers in zijn algemeenheid veel kwetsbaarder dan het Noord- en Midden-Limburgse. Wel wordt er tegenin gebracht, dat de planologische afweging altijd voorop dient te staan en dat er altijd sprake moet zijn van maatwerk. Om deze reden wordt een verdergaand gebiedsdifferentiatie niet noodzakelijk geacht.

Aanbeveling 3: De huidige gebiedsdifferentiatie tussen Noord/Midden en Zuid-Limburg kan gehandhaafd blijven. Een vergaande differentiatie naar subregio's of POL-perspectieven is niet wenselijk, omdat dit gemeenten kan beperken bij hun maatwerk.

4.4. Aard tegenprestaties

De meeste gemeenten zien graag meer bestedingsmogelijkheden voor de tegenprestatie dan alleen ontwikkeling van de POG. Het algemene beeld is dat men ook andere landschappelijke doelen als een goede tegenprestatie ziet. Minder eenstemmig, maar nog steeds in meerderheid

zien de gemeenten ook doelen in het kader van de Reconstructie- en Vitaal Platteland als een goede bestemming van de middelen van de tegenprestaties. Verschillen tussen Noord/Midden en Zuid doen zich voor zodra het gaat om leefbaarheiddoelen. Fysieke leefbaarheiddoelen worden als een goede bestemming gezien door gemeenten verspreid over de provincie, maar maatschappelijke leefbaarheiddoelen worden vrijwel alleen in Noord- en Midden-Limburg gezien als een goede bestemming. Waarschijnlijk heeft dit te maken met de mogelijkheden die gemeenten in deze regio van oudsher hebben om de opbrengst van "uitlegebieden" te besteden aan maatschappelijke doelen.

Aanbeveling 4: Met het oog op de invoering van de nieuwe Wro (incl. de nieuwe grondexploitatiewet) dient de Provincie in samenspraak met een aantal gemeenten te onderzoeken of en zo ja welke ruimere bestedingsmogelijkheden van tegenprestaties mogelijk zijn. Daarbij verdient het aanbeveling de soort tegenprestatie te koppelen aan aard, omvang en plaats van de rode ontwikkeling, en tevens rekening te houden met de voorwaarde dat de tegenprestatie "ruimtelijk" dient te zijn.

4.5. Kwaliteitscommissie

Over de Kwaliteitscommissie wordt verschillend gedacht. Enerzijds hecht men waarde aan een commissie die borg staat voor kwaliteit en onafhankelijkheid, anderzijds ziet men het ook als een bedreiging van eigen zeggenschap en autonomie: het oordeel van de commissie wordt met name dan op prijs gesteld, als het advies overeenkomt met het eigen advies.

Enerzijds willen gemeenten graag dat de Kwaliteitscommissie onafhankelijk functioneert, anderzijds willen ze dat de commissie niet te ver afstaat van het gemeentelijk beleid en de gemeentelijke belangen.

Aanbeveling 5: de huidige provinciaal werkende kwaliteitscommissie zou vervangen kunnen worden door regionale, bovengemeentelijke kwaliteitscommissies

4.6. Betrokkenheid gemeenten bij traject toekomst kwaliteitsmenu

De meeste gemeenten kunnen wel instemmen met het traject dat de Provincie wil inzetten om de verantwoordelijkheid voor het Limburgse Kwaliteitsmenu onder te brengen bij de gemeenten. Wel is het zo, dat gemeenten graag van meet af aan meer betrokken zijn bij dit traject, zodat ze nog kunnen meepraten over inhoud, voorwaarden en tijdspad.

Aanbeveling 6: de gemeenten moeten meer betrokken worden bij het verdere traject van implementatie van het kwaliteitsinstrumentarium bij/door de gemeenten.

5. AANDACHTSPUNTEN VOORTKOMEND UIT DE CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Hoewel het draagvlak voor het contourenbeleid groot is (driekwart van de gemeenten onderschrijft de dubbele doelstelling van het beleid) is de variatie in de redenen, waarom gemeenten dit beleid onderschrijven erg groot. Sommige gemeenten onderschrijven met name het doel om rode ontwikkelingen te concentreren binnen de contour, andere gemeenten zien dat door het contourenbeleid ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk worden die voorheen niet konden plaatsvinden. Sommige gemeenten zien het beleid als een kans om financiële middelen te genereren waarmee ze de kwaliteit van het buitengebied kunnen versterken, andere gemeenten willen de financiële middelen die gegenereerd worden liever op een andere wijze gebruiken dan aan ontwikkeling van de POG. Weer andere gemeenten onderschrijven het contourenbeleid, maar vinden dat de

contouren verkeerd getrokken zijn. De diversiteit bij de gemeenten is kortom erg groot. Met deze verschillen in visie op doel en mogelijkheden van het Contourenbeleid houden we zoveel mogelijk rekening bij de inrichting van het integrale kwaliteitsinstrumentarium.

Om recht te doen aan deze variatie in meningen zal in ieder geval maatwerk naar de gemeenten nodig zijn.

5.1. Draagvlak voor het Contourenbeleid

We hebben (in overleg met de rayonplanoloog) per gemeente geïnventariseerd, waar de pijnpunten precies zitten en hoe we die het beste kunnen oplossen. Oplossingen voor generieke knelpunten betrekken we bij het integrale kwaliteitsmenu. In specifieke gevallen zal – waar nodig – via maatwerk direct actie worden ondernomen.

5.2. Opheffing procedurele knelpunten

We zullen nagaan waar in specifieke gevallen stagnatie optreedt in het verloop van de VORM-procedure en we zullen daar waar mogelijk procedurele belemmeringen zoveel mogelijk opruimen. Waar maatwerk nodig is, zullen we dat toepassen. De VORM/evaluatie biedt op dat punt al inzichten, maar ook bilaterale gesprekken met gemeenten geeft ons op dat punt informatie. Ook bij de ontwikkeling van het kwaliteitsmenu zullen we hiermee rekening houden. We zullen er daarbij voor waken dat het oplossen van procedurele knelpunten niet ten koste gaat van de zorgvuldigheid en de rechtszekerheid en rechtsgelijkheid van betrokkenen.

5.3. Gebiedsdifferentiatie

Uit de antwoorden van de gemeenten valt op te maken, dat zij over het algemeen tegen verdere gebiedsdifferentiatie zijn. Men heeft een voorkeur voor maatwerk en ook in regio's die over het algemeen minder kwetsbaar zijn, komen subgebieden voor, die in meer of mindere mate kwetsbaar zijn. Een reguliere algemene planologische afweging blijft daarom voorwaarde. Bij het opstellen van het kwaliteitsmenu zullen we bekijken of gebiedsdifferentiatie, eventueel gekoppeld aan een wegingsfactor nuttig en wenselijk is. We zullen daarbij tevens onderzoeken of het mogelijk / wenselijk is om de berekening van de hoogte van de tegenprestatie te vereenvoudigen / standaardiseren.

5.4. Aard tegenprestaties

In het kader van de Praktijkschool ontwikkelingsplanologie wordt aandacht besteed aan de gevolgen van de invoering van de nieuwe Wro. We zullen extra aandacht besteden aan de mogelijkheden die de nieuwe Wro biedt op het gebied van tegenprestaties mede in relatie tot de mogelijkheden van fondsvorming.

We zullen in overleg met VROM en de gemeenten onderzoeken, op welke wijze we – met in acht neming van de provinciale belangen – de mogelijkheden voor de gemeente kunnen optimaliseren.

5.5. Kwaliteitscommissie

De bevindingen uit het evaluatieonderzoek worden meegenomen bij de verdere ontwikkeling van het kwaliteitsmenu.

5.6. Betrokkenheid gemeenten

Wij zullen in samenspraak met de gemeenten bekijken op welke wijze we de gemeenten het beste kunnen betrekken bij de eventuele overdracht van de uitvoering van het kwaliteitsmenu naar gemeenten. Daarbij houden we rekening met de voorwaarden die de gemeenten stellen, o.a. op het gebied van faciliteiten (personeel en financiën), vaardigheden en kennis.

Bijlage 1. RESULTATEN VAN DE SONDERING

1. Driekwart van de gemeenten onderschrijft **de (dubbele) doelstelling van VORM**:

- “ - rode ontwikkelingen concentreren binnen de contour;
- gewenste rode ontwikkelingen buiten de contour mogelijk maken onder voorwaarde
 van kwaliteitsverbetering ter plekke en in omgeving.

Daarbij heeft het eerste doel in Zuid-Limburg de overhand en in Noord- en Midden-Limburg het tweede.”

Uit de toelichting die de gemeenten geven bij hun antwoord blijkt, dat sommige gemeenten de dubbele doelstelling zonder meer onderschrijven, maar dat anderen voorwaarden stellen of het gedeeltelijk eens zijn met het gestelde. Sommigen onderschrijven het doel om rode ontwikkelingen te concentreren binnen de contour, anderen vinden het belangrijk, dat ze nu de mogelijkheid krijgen om gewenste ontwikkelingen in het buitengebied toe te staan, terwijl weer andere gemeenten de kwaliteitsverbetering die nu mogelijk wordt van belang achten. Verder zijn er gemeenten die de mogelijkheden van kwaliteitsverbetering niet beperkt willen zien tot de aanleg van de POG, maar die ook versterking of behoud van de huidige kwaliteit in het buitengebied mogelijk willen maken, of die de voorkeur hebben voor versterking van de kwaliteit van de maatschappelijke voorzieningen boven die van de POG.

Gemeenten in Zuid-Limburg zijn het er in een aantal gevallen niet mee eens, dat in Zuid-Limburg de eerste doelstelling - rode ontwikkelingen concentreren binnen de contour – de overhand heeft, en in Noord- en Midden-Limburg de tweede.

Kortom, de variatie in antwoorden is groot.

21 Gemeenten, die het wel eens zijn met de geformuleerde doelstellingen lichten hun positieve houding als volgt toe:

- de gemeente heeft op deze manier meer invloed, en de gemeente kan zelf kwaliteitsdoelen benoemen en uitvoeren;
- het Contourenbeleid/VORM biedt kansen voor nieuwe rode ontwikkelingen die voorheen niet of nauwelijks mogelijk waren. Verbetering van ruimtelijke kwaliteit dient echter het uitgangspunt te zijn, waarbij de rode ontwikkeling niet het doel maar het middel is om dat te bereiken;

Een aantal van de 21 gemeenten is weliswaar positief, maar stelt ook voorwaarden:

- een gemeente geeft aan dat de doelstelling juist is. De gemeente wijst er echter op, dat de wijze waarop de doelstelling wordt bereikt, heel belangrijk is. De tegenprestatie zal zoveel als mogelijk is moeten passen bij en plaatsvinden dáár waar de gewenste ontwikkeling c.q. de ruimtelijke ingreep zijn effect heeft op het landschap en de ruimtelijke kwaliteit. Voor deze gemeente impliceert het gegeven, dat de gemeente de situatie, het effect en de mogelijkheden het beste kent, dat er meer verantwoordelijkheid bij de gemeente gelegd moet worden;
- een gemeente geeft aan, dat een voorwaarde is, dat de contouren op de juiste wijze zijn / worden vastgelegd. Anders leidt de VORM regeling tot rechtsongelijkheid, bijvoorbeeld voor mensen die in de lintbebouwing van buiten de contour vallende kernen wonen.

De ervaring van deze gemeente is verder, dat de financiële beperkingen die de VORM regeling met zich mee brengt, leiden tot het uitblijven van initiatieven, met name in de lintbebouwing. Door de afoming van gelden wordt ontwikkelingsplanologie geblokkeerd.

- één gemeente geeft aan men de doelstelling onderschrijft, mits de ontwikkeling en tegenprestatie één op één is gekoppeld in tijd en plaats én ook een daadwerkelijke meerwaarde oplevert. Voor deze gemeente betekent dit, dat de gewenste kwaliteitsverbetering niet altijd aanleg van POG hoeft te betekenen.

Zeven gemeenten onderschrijven de doelstelling van VORM niet. In Noord/Midden-Limburg heeft men daarvoor andere argumenten dan in Zuid-Limburg. De drie gemeenten in Noord/Midden-Limburg stellen:

- of een rode ontwikkeling buiten de verbale contour aanvaardbaar is behoort beoordeeld te worden op basis van een reguliere planologische afweging. Er dienen verder geen andere dan ruimtelijke beperkingen te gelden;
- een andere gemeente is wel voorstander van kwaliteitsverbetering van het buitengebied, maar het buitengebied kent al veel kwaliteiten, die weliswaar behouden moeten blijven en indien mogelijk versterkt moeten worden. Maar deze gemeente geeft toch een voorkeur aan de versterking van het aantal (indien mogelijk) en de kwaliteit van maatschappelijke voorzieningen. Dit verdient meer de voorkeur dan de realisering van de POG;
- een derde gemeente heeft de indruk dat gewenste rode ontwikkelingen buiten de rode contour bemoeilijkt worden in het geval van reguliere uitleggebieden voor woningbouw en bedrijventerreinen. In het verleden was hiervoor geen tegenprestatie vereist;

Van de 4 Zuid-Limburgse gemeenten die de doelstelling niet onderschrijven, geven er twee aan, dat ook in Zuid-Limburg meer rode ontwikkelingen buiten de contour mogelijk moeten zijn (bv. in de toeristische sector). Eén Zuid-Limburgse gemeente geeft aan, dat ook in Zuid-Limburg beide doelstellingen moeten gelden, terwijl een andere gemeente aangeeft dat VORM gezien wordt als het middel om kwaliteitsverbetering te realiseren en dat rode ontwikkelingen daarvoor het middel zijn.

2. De meeste gemeenten (19 van de 29) vinden het **onderscheid in het afwegingskader van VORM voor Noord/Midden-Limburg en Zuid-Limburg** terecht, vijf gemeenten vinden het onderscheid niet terecht, en vijf gemeenten geven geen mening.

De gemeenten, die het onderscheid tussen Zuid en Noord/Midden terecht vinden, vinden dit omdat (de kwaliteit van) het landschap in Zuid-Limburg dermate anders is dan in Noord- en Midden-Limburg dat een onderscheid gerechtvaardigd is. Het zijn andere landschappen met elk hun eigen problematiek (bv. erosie).

Er wordt ook verwezen naar de verschillende economische dynamiek: in zowel Noord/Midden als Zuid-Limburg is het beleid gericht op behoud van landschap en natuur, maar in het noorden is sprake van een grote economische dynamiek in het buitengebied, terwijl in Zuid-Limburg de economische dynamiek zich veel meer concentreert binnen de grens stedelijke dynamiek.

Van de gemeenten die het onderscheid niet terecht vinden, geeft één gemeente aan, dat ook in Noord/Midden-Limburg rode ontwikkelingen bij voorkeur dienen plaats te vinden binnen de contour. De andere gemeenten, die het onderscheid niet terecht vinden, zijn

vooral voorstander van maatwerk. Maatwerk dient in alle gemeenten het principe te zijn. Door één gemeente wordt opgemerkt, dat de aanwezige natuur- en landschapswaarden bepalend moeten zijn en niet de topografische ligging. En een andere gemeente stelt, dat – uitgaande van het standpunt dat de gemeente meer verantwoordelijkheid moet hebben bij het toelaten van een rode ontwikkeling – de differentiatie nog verder zou moeten gaan

3. Bijna 60% van de gemeenten vindt een **verdere gebiedsdifferentiatie** (verder gaand dan een indeling in Noord/Midden en Zuid) niet wenselijk.

De motieven om voor of tegen verdere differentiatie te zijn, zijn heel divers: als motivering hiervoor wordt onder andere gegeven, dat maatwerk weliswaar belangrijk is, maar dat een te ver gaande differentiatie kan leiden tot onoverzichtelijkheid, onwerkbaarheid en willekeur. Een gemeente wil de gebiedsdifferentiatie koppelen aan de hoogte van de tegenprestatie: er zou op lokaal niveau ruimte moeten zijn om de hoogte van de tegenprestatie af te laten hangen van het gebied waarin de rode ontwikkeling plaats vindt.

Degenen, die een verdere gebiedsdifferentiatie niet nodig vinden, zijn dus vaak van mening dat gebiedsdifferentiatie niet nodig is, omdat er toch maatwerk geleverd moet worden.

Gemeenten (1/3e deel) die wel pleiten voor verdere gebiedsdifferentiatie, doen dit omdat:

- daarmee een goede ruimtelijke verantwoording afgelegd kan worden over de tegenprestaties;
- het Limburgse landschap zeer divers is;
- daarmee het kwetsbare beter beschermd wordt.

Eén gemeente geeft aan dat het - voor de duidelijkheid - goed zou zijn wanneer die gebieden, waar vanuit planologisch oogpunt absoluut geen rode ontwikkelingen meer gewenst zijn, aangegeven zouden worden.

Andere gemeenten geven aan, dat ze heel veel (of juist heel weinig) POG-natuur hebben, waardoor ze andere doelen dan natuurontwikkeling prefereren als tegenprestatie. Zij pleiten om die reden voor een verdere gebiedsdifferentiatie.

4. De helft van de gemeenten (14 van de 29) zegt, dat hun **gemeentelijk ruimtelijk beleid** geen duidelijke **invloed** heeft ondergaan **door het contourenbeleid**, eveneens de helft vindt van wel.

Voor Noord- en Midden-Limburgse gemeenten zeggen dit.

Dit zijn vooral gemeenten, die nog de verplichting hebben om eerst RvR-woningen te realiseren, reden waarom men nog niet aan de slag kan. Ook geeft een gemeente aan, dat de rode ontwikkelingen plaats vinden binnen het stedelijke gebied, en dat daar geen contourenbeleid van toepassing is. Maar er is ook een aantal gemeenten dat aangeeft een eigen ruimtelijk beleid te blijven voeren.

De gemeenten, die aangeven dat hun beleid wel beïnvloed is door het contourenbeleid, zijn zowel positief als negatief: zo geven er twee aan, dat ze door het contourenbeleid hun visie op het buitengebied kunnen realiseren. Enkele andere gemeenten zeggen, dat door (onduidelijkheid over te innen) VORM-bijdragen initiatieven worden vertraagd of afgeblazen.

5. Het **contourenbeleid sluit** in driekwart van de gemeenten **aan bij de ruimtelijke visie** van die gemeenten, 15% vindt dat het niet aansluit en 10% vindt dat het nu nog niet aansluit, maar ziet wel mogelijkheden

De meeste gemeenten ervaren, dat het contourenbeleid het mogelijk maakt, dat gewenste ontwikkelingen, die voorheen niet mogelijk waren, nu wel mogelijk worden. Via maatwerk kunnen ontwikkelingen, die eerst niet konden, toch weer uit de ijskast gehaald worden. Bovendien biedt het contourenbeleid een handvat om datgene te beschermen wat kwetsbaar is, en kan als zodanig ook binnen de contour worden toegepast.

Wel plaatst een aantal gemeenten een kanttekening bij de concrete begrenzing van de contour voor een aantal kernen. Dat gebeurt zowel door gemeenten, die vinden dat het contourenbeleid wel aansluit bij hun ruimtelijke visie als door gemeenten die dat niet vinden.

Eén keer wordt opgemerkt, dat het contourenbeleid zwaardere tegenprestaties eist, terwijl het gemeentelijk beleid alleen gericht is op het goed landschappelijk inpassen van een uitbreiding. Bovendien scheert het VORM-beleid/Contourenbeleid alle randen van de kernen over één kam, terwijl sommige uitbreidingsrichtingen wenselijker zijn dan andere. Door het VORM-beleid/contourenbeleid is hier slechter op te sturen.

6. In een kwart van de gemeenten (8 van de 29) zijn er als gevolg van het contourenbeleid reeds **aanpassingen** verricht **aan bestemmingsplannen buitengebied**. Meestal gaat het dan om een enkel geval of om een partiële herziening van een bestemmingsplan; nog niet alle bestemmingsplannen in de ze gemeenten zijn aangepast. Driekwart van de gemeenten zegt de bestemmingsplannen nog te moeten aanpassen dan wel daarmee bezig te zijn.

7. Bijna alle gemeenten (26 van de 29) onderschrijven dat de **POG** een **passend** doel is voor de **tegenprestaties**. Maar ze zijn tegelijkertijd van mening dat de bestemming van de tegenprestaties op een breder vak ingezet moet kunnen worden. De gemeenten zien een tegenprestatie alleen in de POG als te beperkt. Ze denken ook aan landschapsverbetering (24 gemeenten). Behalve aan landschapsverbetering denken ze ook aan fysieke en niet-fysieke leefbaarheidsdoelen als mogelijke tegenprestatie.

Eén gemeente vindt de POG geen passend doel voor de tegenprestaties. De gemeente vindt dat tegenprestaties sterk projectafhankelijk moeten zijn en af dienen te hangen van een door de gemeente zelf op te stellen eigen beleidskader. Op basis daarvan kan de gemeente bepalen waaraan de tegenprestatie besteed dient te worden.

Een andere gemeente vindt dat de tegenprestatie een meerwaarde moet opleveren voor de omgeving waar de rode ontwikkeling plaatsvindt. Dit moet vooraf duidelijk zijn maar niet beperkt worden tot uitsluitend fysieke doelen. De ruimtelijke visie van het kerkdorp waar de rode ontwikkeling plaatsvindt vormt in principe het eerste toetsingskader om de vorm van de tegenprestatie te bepalen. Op basis van de nieuwe Wro zal dit verankerd moeten worden in de structuurvisie. Voor elk dorp wordt een gebiedsvisie geformuleerd waarmee een toetsingskader ontstaat dat ook andere vormen van tegenprestaties mogelijk maakt. Eén gemeente vindt dat de tegenprestatie dient te worden afgestemd op omvang en wijze van ruimtelijke ingreep en locatie.

De overige gemeenten vinden, dat behalve aan de POG ook tegenprestatiegelden besteed zouden kunnen worden aan één of meer van onderstaande mogelijke bestemmingen:

Ander doel aanwending tegenprestatie	Aantal malen genoemd
Verbetering natuur en landschap, op basis van een vastgesteld gemeentelijk landschaps- beleids- groenplan, of op basis van provinciaal landschapskader NML en Landschapsvisie ZL	24
Fysieke groene doelen uit het Reconstructieplan of uit Vitaal Platteland, waarvoor geen andere middelen voorzien zijn;	14
Andere fysieke doelen uit het Reconstructieplan of uit Vitaal Platteland	11
Fysieke maatschappelijke leefbaarheiddoelen (bv. gemeenschapshuis, brede school)	16
Niet fysieke maatschappelijke leefbaarheiddoelen	10
Anders	4

Leefbaarheiddoelen (zowel fysiek als maatschappelijk) worden in het Noorden en Midden van de provincie vaker als een potentiële bestemming van de tegenprestatiegelden gezien dan in het zuiden, hoewel ook gemeenten in het zuiden vinden dat dit als een doel kan worden aangewend.

8. Tweederde van de gemeenten (18 van de 29) staat positief ten opzichte van het idee **bedrijfsverplaatsingen** te regelen **op VORM-achtige wijze**, 4 gemeenten staan er negatief tegenover. De overige 7 gemeenten nemen geen standpunt in, soms omdat ze niet precies duidelijk hebben hoe de voorgestelde constructie er in de praktijk uit zal zien, soms omdat ze naast voordelen ook nadelen zien.

Een aantal malen wordt opgemerkt, dat over een bedrijfsverplaatsing niet ook nog een VORM-bijdrage gevraagd dient te worden. Ook wordt getwijfeld of voor bedrijfsverplaatsingen een algemene regeling dient te worden gecreëerd of dat er toch meer sprake is van maatwerk en incidenten. Een andere gemeente geeft aan, dat dit leidt tot een onwenselijke vermenging van de regels, hetgeen de duidelijkheid niet ten goede komt. Een gemeente merkt op, dat de problematiek met betrekking tot bedrijfsverplaatsingen en de bekostiging hiervan ook opgelost kan worden door het opstellen van een integrale gebiedsvisie, waardoor een relatie kan worden gelegd met woningbouw zodat financiering van de bedrijfsverplaatsing kan plaatsvinden (geheel of gedeeltelijk).

De positiever gestemde gemeenten waarschuwen wel, dat je alert moet zijn op het geven van staatssteun, en dat de regeling niet beperkt hoeft te blijven tot agrarische bedrijven.

9. Meer dan de helft van de gemeenten (16 ofwel 55%) heeft geen **ervaring met de kwaliteitscommissie**. Van de overige 13 gemeenten zijn er 9 positief, 1 negatief en 3 zowel positief als negatief, afhankelijk van de casus waarover de commissie oordeelde.

Behalve dat opgemerkt wordt, dat het goed is dat er een kwaliteitscommissie is, die onafhankelijk van gemeente / provincie plannen mee beoordeelt, wordt ook opgemerkt, dat de samenstelling van de commissie goed is en dat de commissie open en onafhankelijk meedenkt.

Een kanttekening die gemaakt wordt is dat de waarderingsgronden van de commissie niet voldoende duidelijk zijn, en dat de rol / bevoegdheid van de commissie goed dient te

worden afgebakend. Verder wordt opgemerkt dat de commissie te weinig rekening houdt met de belangenafweging die door gemeente / provincie gedaan is, wat kan resulteren in een advies dat strijdig is met deze belangenafweging.

10. Tweederde van de gemeenten (18 van de 29) staat positief ten opzichte van het traject om – parallel aan de invoering van de WRO – de **verantwoordelijkheid** voor het Limburgse kwaliteitsmenu **bij de gemeenten** te leggen.
Zes gemeenten staan hier negatief tegenover en eveneens 6 gemeenten neutraal.

Eén gemeente licht toe hier voorstander van te zijn en op dit moment al te bekijken of in het kader van het subregionale bestemmingsplan buitengebied een ruimtelijk kwaliteitskader kan worden opgesteld. Als daarover door de provinciale kwaliteitscommissie positief is geadviseerd en een tegenprestatie leidt tot realisering van (een deel van) de doelen zoals ze in dat kwaliteitskader zijn vastgelegd dan zou dit volledig door de gemeente afgedaan kunnen worden.

De andere gemeenten die positief staan, wijzen er wel op, dat er dan aan een aantal voorwaarden dient te zijn voldaan. Er dient:

- maatwerk mogelijk te zijn om het Limburgse kwaliteitsmenu te vertalen naar en te verankeren in het gemeentelijk instrumentarium;
- voldoende kwaliteitsborging aanwezig te zijn binnen de gemeente zelf;
- wel een provinciale / regionale kwaliteitscommissie te (blijven) bestaan;
- voldoende afdekking van de risico's (onverschuldigde betaling) te zijn.

De gemeenten die afwachten of negatief staan ten opzichte van een dergelijk traject hebben bedenkingen / vragen, of:

- de diverse gemeenten dezelfde noodzakelijke kritische en zorgvuldige grondhouding zullen betrachten die nodig is om de kwaliteit van het buitengebied te behouden;
- de gemeenten voldoende mankracht en middelen hebben voor deze uitbreiding van hun takenpakket;
- de onafhankelijkheid die de kwaliteitscommissie en de provincie inbrengen wel kan worden gehandhaafd;
- wellicht iedere gemeente eigen regels gaat opstellen.

Eén gemeente heeft alle vertrouwen, dat gemeenten ook zelfstandig in staat zijn hun eigen keuzes te verantwoorden en dat zij exact weten wat binnen de lokale samenleving speelt/leeft.

11. Tweederde van de gemeenten (19 van de 29) staat positief tegenover een traject, waarbij de Provincie een **kadernota** opstelt, aan de hand waarvan de gemeenten goed uitvoering kunnen geven aan toekomstige taken op het terrein van kwaliteitbevordering. Het idee is dat aan de hand van deze kadernota gemeenten zelf zaken kunnen oppakken, zoals:
- het opstellen van een gemeentelijk beleidskader met operationele doelen;
 - het opstellen van een gemeentelijk kwaliteitsmenu (BOM+, VORM, Rood voor Groen etc);
 - het verankeren van het gemeentelijke instrumentarium in bestemmingsplannen en art. 19 conform de aanpak ARIBA.

Zowel door een aantal gemeenten die positief staan ten opzichte van een dergelijke aanpak als door een aantal gemeenten die hier negatief tegenover staan, wordt

aangegeven, dat – bij overdracht naar de gemeenten – zij voldoende beleidsvrijheid nodig hebben. Zij vragen zich af, of dat voldoende mogelijk is wanneer de provincie van te voren de mogelijkheden inkadert.

Andere gemeenten vinden dat de provincie een rol / haar huidige rol dient te blijven vervullen: zij wijzen erop, dat er ook aandacht dient te zijn voor borging en dat de regierol en de onafhankelijke positie en participatie van de provincie nodig blijft in het proces.

12. Tien gemeenten doen suggesties om de voorgestelde aanpak te verbeteren:
- gemeenten zouden van het begin af aan meer inbreng in het traject moeten hebben;
 - vrijkomende financiële middelen bij de Provincie zouden ingezet dienen te worden bij de gemeenten;
 - in plaats van ingewikkelde berekeningen van de hoogte van tegenprestaties zou de hoogte van tegenprestaties meer gestandaardiseerd dienen te worden.
 - de gemeenten moeten zelf i.v.m. de invoering van de nieuwe Wro en de Grexwet diverse activiteiten oppakken. Daar kunnen ze het contourenbeleid direct onderdeel van laten uitmaken. De gemeenten moeten dit onderling en met de Provincie afstemmen;
 - er dient rekening te worden gehouden met overgangsgevallen;
 - in een aantal linten dient de ligging van de contour te worden heroverwogen.

Bijlage 2. VRAGENLIJST MET TABELLEN

1. Doelstelling van het contourenbeleid

De **doelstelling van het contourenbeleid** is het in stand houden en bevorderen van de kwaliteit van het buitengebied. Het contourenbeleid beoogt dit te realiseren op een tweeledige manier. Enerzijds wil het contourenbeleid het behoud en de realisering van landschappelijk, natuurlijk en cultuurhistorisch waardevolle gebieden, anderzijds wil het noodzakelijk geachte ontwikkelingen in het buitengebied mogelijk maken via VORM (zie VORM monitor en evaluatie, par. 1.6). Door het contourenbeleid is het mogelijk om:

- a. rode ontwikkelingen binnen de contouren te concentreren;
- b. gewenste rode ontwikkelingen buiten de contour mogelijk te maken onder voorwaarde van kwaliteitsverbetering ter plekke en in de omgeving (aanleg POG).

In Zuid-Limburg heeft het eerste doel de overhand, in Noord- en Midden-Limburg het tweede.

Bent u het eens met het gestelde?	N
ja	21
nee	7
geen mening	1
Totaal	29

2. Verschillend afwegingskader Noord/Midden en Zuid-Limburg

Het contourenbeleid geldt voor het niet-stedelijk gebied van heel Limburg. Om te beoordelen welke ontwikkelingen passen in het contourenbeleid wordt gebruik gemaakt van een afwegingskader. Dit is voor heel Limburg hetzelfde, met uitzondering van punt f (zie VORM monitor en evaluatie, par. 2.2).

Vindt u het onderscheid in het afwegingskader voor Zuid en Noord terecht?	N
ja	19
nee	5
geen mening	5
Totaal	29

3. Vindt u gebiedsdifferentiatie (verder gaand dan een regionale indeling tussen Zuid en Noord) bij de toepassing van VORM noodzakelijk?

ja	8
nee	17
geen mening	4
Totaal	29

4. Heeft het contourenbeleid een duidelijke invloed gehad op het ruimtelijk beleid in uw gemeente?	N
---	----------

ja	14
nee	14
geen mening	1
Totaal	29

5. Sluit het contourenbeleid aan bij de ruimtelijke visie van uw gemeente?	N
---	----------

ja	22
nee	4
geen mening	3
Totaal	29

6. Zijn er aanpassingen verricht aan de bestemmingsplannen als gevolg van het contourenbeleid van 2005?	N
--	----------

ja	8
nee	20
geen mening	1
Totaal	29

Volgens de POL-herziening dient de tegenprestatie te worden aangewend voor realisering van de POG.

7. Vindt u de POG een passend doel voor de tegenprestaties?	N
--	----------

ja de POG is passend en biedt voldoende mogelijkheden	0
ja de POG is passend maar we willen meer mogelijkheden	26
nee	3
Totaal	29

8. Wat vindt u van het idee om bedrijfsverplaatsingen te regelen op een VORM-achtige wijze?	N
--	----------

ja	18
nee	4
weet ik niet	7
Totaal	29

9. Hoe is uw ervaring met de Kwaliteitscommissie?	N
goed	12
slecht	4
weet ik niet, geen ervaring	16
Totaal	29

10. Wat vindt u van het traject om parallel aan de invoering van de nieuwe Wro, de verantwoordelijkheid voor het Limburgse kwaliteitsmenu bij de gemeenten onder te brengen?	N
positief	18
neutraal	6
negatief	6
Totaal	29

Om de verantwoordelijkheid voor het Limburgse kwaliteitsmenu mogelijk onder te brengen bij de gemeenten, wil de Provincie een kadernota opstellen, aan de hand waarvan de gemeenten een goede uitvoering kunnen geven aan hun toekomstige taken, zoals:

- het opstellen van een gemeentelijk beleidskader met operationele doelen,
- het opstellen van een gemeentelijk kwaliteitsmenu (BOM+, VORM, Rood voor Groen etc)
- het verankeren van het gemeentelijke instrumentarium in bestemmingsplannen en art. 19 conform de aanpak ARIBA.

11. Wat vindt u van de aanpak om dit traject uit te voeren?	N
positief	19
neutraal	5
negatief	5
Totaal	29